

نشریه الکترونیکی سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی

سر سخن: زندگی و کار با کرونا در عصر فناوری

داود عیدی

مسئول امور خدمات دیجیتال در مدیریت فضای مجازی

در دنیای کنونی تأثیر شگرف فناوری در تمامی زوایای زندگی انسان‌ها خودنمایی می‌کند. ولی در چند ماه اخیر به دلیل شیوع ویروس کرونا و با تغییر سبک زندگی بشر به فضای مجازی و گرایش به عدم حضور در مجامع انسانی، تأثیر آن دو چندان شده است. در گذشته بیشترین حجم استفاده مردم عادی از اینترنت و فضای مجازی به استفاده از شبکه‌های اجتماعی و مرور اخبار محدود می‌شد ولی در حال حاضر به استفاده از سایر خدمات الکترونیک نظیر بانکداری الکترونیک، آموزش، خرید اینترنتی، کتابخانه‌های دیجیتال و ... گسترش یافته است.

در وضعیت کنونی خدمات کتابخانه‌ای و فرهنگ کتابخوانی نیز تحت تأثیر فضای جدید جوامع انسانی، به سوی ارائه خدمات الکترونیک و غیرحضور و استفاده هر چه بیشتر از اینترنت و فضای مجازی و در قالب کتابخانه‌های دیجیتالی خودنمایی نموده است. خدمات پرسش از کتابدار، خدمات مطالعه آنلاین، خدمات امانت آنلاین و خدمات تحویل مدرک نمونه‌های بسیار متنوعی از خدمات کتابخانه‌های دیجیتال است که پیش از حضور کرونا شاید کمتر مورد استفاده قرار می‌گرفت ولی به واسطه شیوع این ویروس منحوس با خوش اقبالی و عنایت ویژه کاربران مواجه شده است.

خدمات ویژه «امانت آنلاین (دیجیتالی)» با هدف تسهیل دستیابی به منابع اطلاعاتی از سوی کتابخانه‌های دیجیتالی ایجاد گردیده است. این خدمات در کتابخانه دیجیتال آستان قدس رضوی برای اولین بار در سطح کتابخانه‌های دیجیتالی داخل کشور جهت دستیابی کاربران به منابع اطلاعاتی مورد نیاز با توجه به تعطیلی کتابخانه‌ها ارائه شد. از آنجایی که امکان ارائه کل محتوی یک منبع دیجیتال در سایر بخش‌های خدماتی کتابخانه دیجیتال، مانند مطالعه آنلاین و یا خدمات تحویل مدرک، با توجه به بحث مالکیت معنوی و قانون کپی رایت، وجود ندارد؛ در این طرح ضمن ارائه کل محتوی یک منبع دیجیتال به صورت امانت آنلاین، و قابلیت تورق آن در پروفایل شخصی کاربر، منبع دیجیتال از دسترس سایر مخاطبان خارج و به مدت زمان مشخصی و به صورت رایگان در اختیار شخص متقاضی قرار می‌گیرد. با ارائه این خدمت کاربر ضمن این که قادر به مطالعه کل محتوی یک منبع دیجیتال هستند از حضور در محل کتابخانه و امانت فیزیکی کتاب نیز بی‌نیاز خواهند شد.

در این شماره در مقالاتی چند به بررسی تأثیر فناوری اطلاعات در جوامع انسانی و ارائه خدمات غیرحضور کتابخانه‌ای با توجه به شرایط ویژه کرونایی پرداخته شده و امکان گسترش و توسعه این خدمات نیز مورد بحث قرار گرفته است.